

ΤΑ ΨΥΧΙΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΣΤΑΔΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΤΑ ERIK ERIKSON (1902 - 1994)

Ηλικία*	Στάδιο	Σημαντικά γεγονότα και κοινωνικές επιδράσεις	Φρόνιτ
Γέννηση ως 1 έτους	Θεμελιώδης εμπιστοσύνη κατά δυσπιστίας	Τα βρέφη μαθαίνουν να εμπιστεύονται άλλους για να φροντίζουν τις βασικές ανάγκες τους. Αν αυτοί που τα φροντίζουν αρνούνται ή είναι ασυνεπείς στη φροντίδα τους, το βρέφος μπορεί να δει τον κόσμο ως ένα επικίνδυνο μέρος γεμάτο αναξιόπιστους ανθρώπους. Η μητέρα ή η πρώτη τροφός είναι ο κοινωνικός παράγοντας κλειδί.	Στοματικό
1 ως 3 ετών	Αυτονομία κατά ντροπής και αμφισβήτησης	Τα παιδιά μαθαίνουν να είναι αυτόνομα (να τρέφονται και να ντύνονται μόνα τους, να προσέχουν την υγιεινή τους κ.λπ.). Η αποτυχία να επιτευχθεί αυτή η ανεξαρτησία μπορεί να ωθήσει το παιδί να αμφιβάλει για τις δυνατότητές του και να αισθανθεί ντροπή. Οι γονείς είναι οι κοινωνικοί παράγοντες κλειδί.	Πρωκτικό
3 ως 6 ετών	Πρωτοβουλία κατά ενοχής	Τα παιδιά προσπαθούν να ενεργούν σαν μεγάλοι, δεχόμενοι ευθύνες που ξεπερνούν την ικανότητά τους να τις χειριστούν. Μερικές φορές υιοθετούν στόχους ή αναλαμβάνουν δραστηριότητες που συγκρούονται με αυτές των γονιών τους και των άλλων μελών της οικογενείας και αυτές οι συγκρούσεις μπορεί να τα κάνουν να αισθάνονται ένοχα. Η επιτυχής επίλυση αυτής της κρίσης απαιτεί μια ισορροπία: το παιδί πρέπει να διατηρήσει μια αίσθηση πρωτοβουλίας κι ωστόσο να μάθει να μην προσκρούει στα δικαιώματα, προνόμια ή τους στόχους των άλλων. Η οικογένεια είναι ο κοινωνικός παράγοντας κλειδί.	Φαλλικό
6 ως 12 ετών	Εργατικότητα κατά αισθήματος κατωτερότητας	Την περίοδο αυτή το παιδί συγκρίνει τον εαυτό του με τους ομοίους του. Τα παιδιά μαθαίνουν σημαντικές κοινωνικές και ακαδημαϊκές δεξιότητες. Αν είναι εργατικά, αποκτούν κοινωνικές και ακαδημαϊκές ικανότητες και νιώθουν αυτοεπιβεβαίωση. Αποτυχία στην απόκτηση αυτών των σημαντικών ιδιοτήτων οδηγεί σε αισθήματα κατωτερότητας. Σημαντικοί κοινωνικοί παράγοντες είναι οι δάσκαλοι και οι όμοιοί τους.	Λανθάνον
12 ως 20 ετών	Ταυτότητα κατά σύγχυσης ρόλων	Ο έφηβος καταπιάνεται με το ερώτημα “ποιός είμαι”; Η περίοδος αυτή είναι το σταυροδρόμι μεταξύ παιδικής ηλικίας και ωριμότητας. Οι έφηβοι πρέπει να καθιερώσουν βασικές κοινωνικές και επαγγελματικές ταυτότητες, ειδάλλως θα παραμείνουν μπερδεμένοι σχετικά με τους ρόλους που πρέπει να παίξουν ως ενήλικες. Ο κοινωνικός παράγοντας κλειδί είναι η παρέα των ομοίων.	Πρώιμο γενετήσιο (εφηβεία)

Ηλικία*	Στάδιο**	Σημαντικά γεγονότα και κοινωνικές επιδράσεις	Φρόνιτ
20 ως 40 ετών (νεότητα)	Οικειότητα κατά απομόνωσης	Πρωταρχικό καθήκον σε αυτό το στάδιο είναι η δημιουργία ισχυρών φιλικών σχέσεων και η επίτευξη συναισθημάτων αγάπης και συντροφικότητας (ή μοιρασμένης ταυτότητας) με έναν άλλο άνθρωπο. Αν ο έφηβος δεν μπορέσει να δημιουργήσει φιλίες ή μια στενή σχέση τότε πιθανότατα βιώνει συναισθήματα μοναξιάς και απομόνωσης. Κοινωνικοί παράγοντες κλειδιά στο στάδιο αυτό είναι οι εραστές, σύζυγοι και στενοί φίλοι (και των δύο φίλων).	Γενετήσιο
40 ως 65 ετών (μέση ηλικία)	Παραγωγικότητα κατά απραξίας	Σε αυτό το στάδιο, οι ενήλικες έχουν καθήκον να γίνουν παραγωγικοί στη δουλειά τους και να αναθρέψουν τις οικογένειές τους ή/και να φροντίσουν τις ανάγκες των νέων ανθρώπων. Αυτό το μέτρο “παραγωγικότητας” καθορίζεται από την καλλιέργεια καθενός. Αυτοί που είναι ανίκανοι ή απρόθυμοι να αναλάβουν αυτές τις ευθύνες θα γίνουν στάσιμοι και/ή εγωκεντρικοί. Σημαντικοί κοινωνικοί παράγοντες είναι οι σύζυγοι, τα παιδιά και οι κοινωνικοί κανόνες.	Γενετήσιο
Τρίτη ηλικία	Πληρότητα του εγώ κατά απελπισίας	Ο γηραιότερος ενήλικας αναπολεί τη ζωή του, βλέποντάς την είτε ως σημαντική, παραγωγική και ευτυχή εμπειρία είτε ως μεγάλη απογοήτευση, γεμάτη ανεκπλήρωτες υποσχέσεις και απραγματοποίητους στόχους. Οι εμπειρίες της ζωής καθενός, ιδιαίτερα οι κοινωνικές εμπειρίες, καθορίζουν την έκβαση αυτής της τελευταίας κρίσης της ζωής.	Γενετήσιο

* Η ηλικία κατά προσέγγιση

** Στάδιο ψυχοκοινωνικής κρίσης

Ο Freud εστιάζει στο φύλο (sex), ενώ ο Erikson επικεντρώνεται στον εαυτό (self) και τον κοινωνικό προσανατολισμό (social orientation). Θεωρεί ότι η προσωπικότητα αναπτύσσεται σε μία σειρά σταδίων. Αντίθετα όμως με τη θεωρία των ψυχοσεξουαλικών σταδίων, ο Erikson περιγράφει τον αντίκτυπο της κοινωνικής εμπειρίας κατά τη διάρκεια ολόκληρης της ζωής.

Ένα από τα κύρια στοιχεία της θεωρίας του Erikson είναι η ανάπτυξη **της ταυτότητας του Εγώ**. Η ταυτότητα του εγώ είναι η συνειδητή αίσθηση του εαυτού, την οποία αναπτύσσουμε μέσω της κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Σύμφωνα με Erikson, η ταυτότητα του εγώ μας αλλάζει συνεχώς λόγω της νέας εμπειρίας και των πληροφοριών που αποκτάμε στις καθημερινές αλληλεπιδράσεις μας με άλλους. Εκτός από την ταυτότητα του εγώ, ο Erikson, επίσης, θεώρησε ότι η αντίληψη της ικανότητάς μας παρακινεί τις συμπεριφορές και τις ενέργειές μας. Στη θεωρία του Erikson, σε κάθε στάδιο το άτομο ενδιαφέρεται να γίνει ικανό σε έναν τομέα της ζωής του. Αν το στάδιο αντιμετωπίζεται καλά, το πρόσωπο θα αισθανθεί μια αίσθηση κυριαρχίας (mastery). Αν το στάδιο δεν ρυθμιστεί σωστά, το άτομο θα βγει με μια αίσθηση ανεπάρκειας.

Ο Erikson διαπιστώνει ότι οι άνθρωποι σε κάθε στάδιο βιώνουν μια **σύγκρουση** που αποτελεί μια κρίσιμη καμπή στην ανάπτυξή του (ψυχολογική κρίση). Κατά την άποψη Erikson, αυτές οι συγκρούσεις είναι κεντροθετημένες είτε στην ανάπτυξη μιας ψυχολογικής ποιότητας είτε στην αποτυχία να αναπτυχθεί αυτή η ποιότητα. Κατά τη διάρκεια αυτών των χρόνων, η δυνατότητα για την προσωπική ανάπτυξη ή για την αποτυχία είναι το ίδιο υψηλή.